Sveriges advokatsamfund

Stockholm den 28 augusti 2026

R-2026/1029

Till Justitiedepartementet
Ju2026/00947

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 21 april 2026 beretts tillfälle att yttra sig över promemorian Elektroniska meddelanden vid försäkringsavtal (Ds 2026:7).

Sammanfattning

Advokatsamfundet anser att förslaget om formkrav för elektroniska meddelanden i sin remitterade utformning riskerar att försämra konsumentskyddet. Det skapar även en oförutsägbarhet kring vilken kanal som används och beaktar inte tillräckligt dataskydds- och informationssäkerhetsaspekter. Med hänsyn till detta avstyrker Advokatsamfundet förslaget i dess nuvarande utformning.

Advokatsamfundet förespråkar i stället en samtyckesmodell där elektroniska meddelanden till konsument förutsätter aktivt samtycke till en angiven kommunikationskanal. Samtyckeskravet bör inte gälla för företagsförsäkring, där elektronisk kommunikation i stället bör tillåtas generellt utan krav på samtycke eller på att mottagaren "omedelbart kan ta del av" meddelandet. Vid gruppförsäkring bör samtyckesmodellen gälla enbart för meddelanden riktade till enskilda gruppmedlemmar.

Advokatsamfundet tillstyrker förslaget om formkrav vid förmånstagarförordnanden, varigenom förmånstagarförordnande ska kunna undertecknas med avancerad elektronisk underskrift.

Laboratoriegatan 4, Box 27321, 102 54 Stockholm
Tfn 08-459 03 00, advokatsamfundet.se, info@advokatsamfundet.se

Vidare anser Advokatsamfundet att övergångsbestämmelserna – till skillnad från förslaget – bör utformas så att de nya formkraven blir tillämpliga på åtgärder som vidtas efter ikraftträdandet, oavsett tidpunkten för det bakomliggande avtalets ingående.

Synpunkter

Förslaget om formkrav för vissa meddelanden från försäkringsbolag

Behovet av ett starkt konsumentskydd och förutsägbarhet

Försäkringsavtalslagen är en skyddslagstiftning till förmån för den enskilde försäkringstagaren, som typiskt sett befinner sig i underläge gentemot försäkringsbolaget. Bolaget bestämmer avtalsvillkoren, har den juridiska och tekniska expertisen och kontrollerar kommunikationsprocessen. Formkrav har därför traditionellt uppställts till försäkringstagarens skydd, särskilt vid meddelanden med ingripande rättsverkningar.

De meddelanden som omfattas av förslaget kan få allvarliga konsekvenser om de missas, exempelvis om försäkringsskyddet upphör eller försämras. Enligt förslaget räcker det att ett meddelande sänds elektroniskt så att mottagaren ”omedelbart kan ta del av” det, utan krav på samtycke till elektronisk kommunikation eller till en viss kanal. Det innebär att viktiga meddelanden kan skickas via exempelvis e-post, trots risken att de fastnar i skräppostfilter, förbises eller inte läses i tid. En teknisk möjlighet att läsa ett meddelande omedelbart är inte detsamma som en realistisk förutsättning att det uppmärksammas.

Förslaget skapar också ett problem med förutsägbarhet, eftersom det inte kräver att försäkringsbolaget använder en konsekvent kanal. Bolaget kan växla mellan exempelvis e-post, Kivra och en inloggningsskyddad portal beroende på meddelandets karaktär, utan att konsumenten i förväg vet vilken kanal som gäller för vilken typ av meddelande. Det riskerar att underminera formkravens syfte, särskilt om konsumenten vant sig vid en viss kanal och därför inte uppmärksammar att det viktigaste meddelandet skickats via en annan kanal.

Behov av en lösning som tar hänsyn till dataskydds- och informationssäkerhetsaspekter

Valet av elektronisk kommunikationskanal aktualiserar även dataskydds- och informationssäkerhetsfrågor. Meddelanden från försäkringsbolag innehåller ofta personuppgifter och ibland integritetskänslig information om hälsa, ekonomi eller livssituation. GDPR kräver lämplig säkerhet och försäkringssekretessen ger kunden en berättigad förväntan på hög konfidentialitet.

Olika elektroniska kanaler erbjuder olika säkerhetsnivåer. Inloggning med exempelvis BankID i en digital brevlåda eller på ”Mina sidor” ger säkrare identifiering än en uppgiven e-postadress. Vanlig okrypterad e-post innebär dessutom ökade risker för obehörig åtkomst.

Samtyckesmodell som ett alternativt förslag

Advokatsamfundet delar uppfattningen att försäkringsavtalslagens formkrav bör moderniseras och att elektronisk kommunikation bör kunna användas. Invändningen gäller inte digitalisering som sådan, utan hur förslaget behandlar denna möjlighet.

Advokatsamfundet föreslår i stället att elektroniska meddelanden till konsument ska förutsätta samtycke till en angiven elektronisk kanal. En sådan modell innebär följande fördelar:

- Konsumentskyddet försvagas inte eftersom konsumenten får aktivt välja om och hur elektronisk kommunikation ska användas, vilket också ökar förutsättningarna för att meddelanden uppmärksammas.
- Parterna kan välja en säkrare lösning än vanlig e-post, exempelvis en digital brevlåda med BankID och möjlighet till uppföljning av leverans och läsning.
- Försäkringsbolaget kan fortsatt erbjuda olika elektroniska kanaler, såsom e-post, Kivra eller ”Mina sidor” med SMS-avisering, förutsatt att konsumenten valt den aktuella kanalen.
- Samtycke kan lämnas vid avtalets ingående eller vid anslutning till en digital tjänst och behöver inte begäras inför varje enskilt meddelande.

Advokatsamfundet anser att en samtyckesmodell bättre tillgodoser de intressen som formkraven är avsedda att skydda, utan att hindra en ändamålsenlig digitalisering av

försäkringsbranschens kommunikation. Det framlagda förslaget bör därför omarbetas i enlighet med den samtyckesmodell som beskrivits ovan.

Särskilt om företagsförsäkring

De skäl som ovan anförts för en samtyckesmodell gör sig gällande med betydligt mindre styrka när försäkringstagaren är ett företag. Det skyddsbehov som motiverar konsumentskyddslagstiftning saknas i regel i kommersiella avtalsförhållanden mellan försäkringsbolag och näringsidkare. Företag förutsätts ha bättre förutsättningar att organisera sin interna hantering av inkommande korrespondens, exempelvis genom rutiner för bevakning av e-post och digitala brevlådor. Företag har normalt också möjlighet att förhandla om kommunikationssätt vid avtalets ingående.

Advokatsamfundet anser därför att den föreslagna samtyckesmodellen inte bör omfatta företagsförsäkring. För företagsförsäkring bör elektronisk kommunikation i stället tillåtas generellt, utan krav på föregående samtycke. Advokatsamfundet anser därtill att det inte heller bör uppställas något krav på att mottagaren "omedelbart kan ta del av" meddelandet vid företagsförsäkring, eftersom företag typiskt sett har etablerade rutiner för att bevaka sina kommunikationskanaler.

Särskilt om gruppförsäkring

Vad gäller gruppförsäkring anser Advokatsamfundet att den föreslagna samtyckesmodellen bör gälla när försäkringsbolaget sänder meddelanden till enskilda gruppmedlemmar, som typiskt sett befinner sig i samma skyddsvärda ställning som konsumenter. Meddelanden till gruppföreträdaren, som normalt är en juridisk person eller annan professionell aktör, bör dock inte omfattas av samtyckeskravet.

Förslaget om formkrav vid förmånstagarförordnanden

Advokatsamfundet tillstyrker förslaget att förmånstagarförordnande samt återkallelse eller ändring av sådant förordnande ska kunna lämnas elektroniskt, om meddelandet undertecknas med avancerad elektronisk underskrift enligt eIDAS-förordningen. Förslaget innebär en rimlig modernisering av en bestämmelse som inte beaktar dagens etablerade digitala underskriftsteknik.

Bestämmelsen avser ett meddelande från försäkringstagaren till försäkringsbolaget, inte från försäkringsbolaget till försäkringstagaren. De konsumentskyddsskäl som anförts ovan gör sig därför inte gällande på samma sätt. Kravet på avancerad

elektronisk underskrift ger dessutom en god nivå av identifiering och spårbarhet, vilket är viktigt mot bakgrund av förmånstagarförordnandets ofta successionsrättsliga betydelse.

Förslaget är också väl avvägt genom att kravet på avancerad, inte enbart enkel, elektronisk underskrift står i proportion till rättsverkningarnas allvar.

Övergångsbestämmelser – de nya reglerna bör gälla samtliga avtal

I promemorian föreslås att äldre bestämmelser ska tillämpas på försäkringsavtal som ingåtts före ikraftträdandet och inte förnyats därefter. Advokatsamfundet anser att de nya formkraven bör tillämpas på samtliga åtgärder som vidtas efter ikraftträdandet, oavsett när det underliggande försäkringsavtalet ingicks.

Advokatsamfundet kan inte se några sakliga skäl som motiverar att de nya reglerna endast ska gälla nya avtal. Det är inte avtalets ingående som är det relevanta för formkravens funktion, utan tidpunkten för den åtgärd (exempelvis en uppsägning, en villkorsändring eller ett förmånstagarförordnande) som vidtas. En reglering som knyter tillämpligheten till avtalets ingående skulle medföra att försäkringsbolagen under lång tid tvingas tillämpa parallella regelverk beroende på när respektive avtal ingåtts. Inom livförsäkringsområdet, där avtal ofta löper under mycket lång tid, skulle denna ordning i praktiken kunna bli närmast bestående.

Advokatsamfundet vill också framhålla att en reglering som knyter an till avtalets ingående, riskerar att försena det praktiska genomslaget av lagstiftningens syften. Om de nya, mer ändamålsenliga formkraven, endast gäller nya avtal kommer en stor andel av redan ingångna avtal under många år framöver att omfattas av den äldre regleringen, trots att det inte finns något skyddsbehov som motiverar denna fördröjning. Detta gäller inte minst i fråga om möjligheten att underteckna förmånstagarförordnanden elektroniskt, där det inte finns något skäl att en försäkringstagare med ett äldre avtal ska vara hänvisad till pappersunderskrift enbart på grund av avtalets ålder.

Advokatsamfundet föreslår mot denna bakgrund att övergångsbestämmelserna utformas så att de nya formkraven blir tillämpliga på åtgärder som vidtas efter ikraftträdandet, oavsett tidpunkten för det bakomliggande avtalets ingående.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander